УДК: 636.2:636.085+636.082.11

Мащенко Р.І., Розмаріца Н.С., Левченко Л.О., Молдованова О.О.

МЕТОДИ ДОБОРУ У СТВОРЕНИХ СТАДАХ УКРАЇНСЬКИХ ЧОРНО-РЯБОЇ ТА ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНИХ ПОРІД ВРХ

Проаналізовано молочну продуктивність корів українських чорно-рябої та червоної молочних порід з урахуванням належності їх до певних ліній, а також способу добору батьківських пар у господарствах Миколаївської області.

***Ключові слова**: українська чорно-ряба, червона молочна, порода, лінія, внутрішньолінійний добір, крос ліній, продуктивність, поєднування.*

Проанализировано молочную продуктивность коров украинских черно-рябой и красной молочных пород с учитыванием принадлежности их к некоторым линиям, а также способа добора родительских пар в хозяйствах Николаевской области.

***Ключевые слова:** украинская черно-рябая, красная молочная порода, линия, внутреннелинейный добор, кросс линий, продуктивность, соединение.*

Analyzed the performance of dairy cows Ukrainian black-variegated manner and red dairy breeds in the light of their belonging to certain lines, and method of selection of parental pairs in farms, Mykolaiv region.

***Key words**: Ukrainian black and crisp, red dairy, breed, line, inside line selection, cross lines, performance, combination*

У молочному скотарстві добір ведеться за ознаками, які найбільшою мірою обумовлюють рівень молочної продуктивності корів та інтенсивність їх використання. Основні з них – це надій, жирність та білковість молока, жива маса, плодючість та інші.

Попри практичне завершення виведення червоної та чорно-рябої молочних порід, залишається актуальним пошук оптимального співвідношення і поєднання генетичного матеріалу їх внутріпородних типів і груп у перспективі селекційного поліпшення порід.

Підбір тварин здійснюється з метою отримання нащадків бажаної якості. У практиці молочного скотарства застосовують однорідний (гомогенний) і неоднорідний (гетерогенний) підбір.

Завдяки однорідному підбору у нащадків закріплюються селекціоновані якості батьків, підвищується стійкість наслідування цінних ознак, іде накопичення бажаних адитивних генів і витіснення генів, які негативно впливають на розвиток ознак.

Для забезпечення прогресуючого розвитку селекційної групи за господарсько-корисними ознаками здійснюють добір кращих тварин з метою консолідації на вищому рівні якості. Для використання ефекту поєднуваності (гетерозису) доцільним є стабілізуючий добір (особин модального класу) серед тварин вихідних (батьківських і прабатьківських) ліній з постійним контролем ефекту їхнього поєднання у кросі.

В лінійному розведенні, як правило, й не прагнуть приблизитися до більш гомозиготних форм. У будь-якій породі з розвинутою ієрархічною структурою можна знайти родоначальників ліній, створених як шляхом спорідненого схрещування, так і за допомогою кросу (аутбридінга).

Робота виконувалася в племзаводах філії № 24 МВ АПВ ДП «Агроспецсервіс» Арбузинського району Миколаївської області на поголів'ї корів української чорно-рябої молочної породи та в СЗАТ «Колос» Очаківського району Миколаївської області на поголів'ї української червоної молочної породи.

Оцінена продуктивність корів різних ліній та їх поєднань, тварин, одержаних при внутрішньо-

лінійному доборі і кросі ліній за показниками I, II, III, кращої лактації.

Були використані матеріали зоотехнічного та племінного обліку в господарствах, каталоги племінних бугаїв.

Результати досліджень опрацьовували методом математичної статистики.

За останні 12 років у племзаводах філії № 24 МВ АПВ ДП «Агроспецсервіс» використовували бугаїв, які належать до шести ліній – Валіанта, Чіфа, Хановера, Старбака, Інгансера, Метта.

Більш чисельні і з високою продуктивністю в стаді залишилися нащадки від бугая Гріма 430, який належить до лінії Чіфа. В середньому по цій лінії продуктивність корів за I, II, III, кращу лактації складала 5 328, 5 904, 6 194, 6 656 кг молока та 204, 225, 232, 257 кг молочного жиру відповідно.

Вірогідно, поступаються тваринам лінії Чіфа за надоєм і молочним жиром дочки ліній Старбака в I і II лактації, Валіанта – в другу лактацію і Хановера за надоєм – в третю і кращу лактації, а за молочним жиром – в другу і кращу.

Різноманітність ознак залежить не тільки від різноманітної інформації, яка надходить від батьків, а і від специфічності їх поєднувань.

У племзаводі філії № 24 МВ АПВ ДП «Агроспецсервіс» порівняно кращі результати мали підібрані до маток лінії Валіанта бугаїв лінії Чіфа, від дочок цього поєднання за I, II, III, кращу лактації одержано відповідно 5 284, 5 394, 6 626, 6730 кг молока та 207, 208, 250, 260 кг молочного жиру.

В середньому продуктивність корів, одержаних від кросу ліній за I, II, III, кращу лактації складала відповідно 5 189, 5 606, 6 122, 6 577 кг молока та 191, 208, 230, 252 кг молочного жиру, що на 193, 693, 57 кг молока за I, II, кращу лактації менше ніж у тварин від внутрішньолінійного добору. Різниця вірогідна за II лактацію, за надоєм ($P \leq 0,01$) і за молочним жиром ($P \leq 0,001$).

Таблиця 1

Молочна продуктивність корів при внутрішньолінійному доборі і кросі ліній в ПЗ філії № 24 МВ АПВ ДП «Агроспецсервіс», 2008 р.

Лактація	Голів	Надій, кг	Молочного жиру, кг	± до внутрішньо-лінійного добору	
		M ± m	M ± m	за надоєм	за мол. жиром
Внутрішньолінійний добір					
I	17	5382 ± 223	201 ± 8,5	–	–
II	16	6299 ± 176	240 ± 7,3	–	–
III	15	5975 ± 201	223 ± 8,0	–	–
Краща	15	6634 ± 155	253 ± 5,9	–	–
Крос ліній					
I	97	5189 ± 76	191 ± 3,0	-193	-10
II	61	5606 ± 129	208 ± 5,1	-693**	-32***
III	41	6122 ± 141	230 ± 5,3	+147	+7
Краща	41	6577 ± 116	252 ± 4,7	-57	-1

Примітка: ** – $P \leq 0,01$; *** – $P \leq 0,001$.

У племзаводі ЗАТ «Колос» найвищі показники продуктивності виявились у тварин, які утримані від поєднання матерів лінії Хановера з бугаями лінії Цирруса. За I, II, III, кращу лактації їх продуктивність становила 4 514, 4 407, 4 909, 5 794 кг молока і 154,6; 159,9; 181,7; 213 кг молочного жиру. В цьому племзаводі крос ліній узагалі виявився більш ефективним, ніж внутрішньолінійний добір за усіма лактаціями. Різниця за III і кращу лактації за надоєм і молочним жиром є вірогідною ($P \leq 0,05$).

Таблиця 2

Молочна продуктивність корів від внутрішньолінійного добору і кросу ліній в ПЗ СЗАТ»Колос»

Лактація	Голів	Надій, кг	Вміст жиру, %	± до внутрішньолінійного підбору	
		M ± m	M ± m	за надоєм	за мол. жиром
Внутрішньолінійний добір					
I	17	4211± 200	155 ± 7,5	–	–
II	14	4229 ± 264	156 ± 10,2	–	–
III	7	4257 ± 175	156 ± 7,5	–	–
Краща	7	4701 ± 289	174 ± 10,3	–	–
Крос ліній					
I	56	4323 ± 116	158 ± 4,3	+112	+3
II	53	4549 ± 142	164 ± 6,1	+320	+8
III	42	4946 ± 211	181 ± 7,7	+689*	+25*
Краща	42	5501± 179	201 ± 6,6	+797*	+27*

Примітка: * – $P \leq 0,05$.

Отже, результати досліджень дозволяють дійти висновку, що виявлення бажаних сполучень ліній та здійснення обґрунтованого підбору батьківських пар дозволяє досягти збільшення молочної продуктивності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довідник зооінженерних термінів / М.В. Зубець, П.П. Остапчук, В.Ф. Коваленко, А.В. Витриховська, В.П. Коваленко, В.П. Поліщук, А.І. Андрющенко. – К.: Аграрна наука, 1995. – 183 с.
2. Красота В.Ф., Джапаридзе Т.Г., Костомахин Н.М. Разведение сельскохозяйственных животных. – М.: Колос, 2005. – 424 с.
3. Молочна продуктивність повновікових корів червоно-рябої молочної породи в результаті внутрілінійного підбору і кросі ліній / А.А. Пахолок, Г.З. Пшеничнюк // Зб. наук. пр. / Поділ. держ. аграр.-техн.. ун.-т. – Кам'янець-Подільськ, 2005. – Вип. 13. – С. 143-147.
4. М.В. Зубец, Ю.М. Карасик, В.П. Буркат и др. Преобразование генофонда пород / Под ред. М.В. Зубца. – К.: Урожай, 1990. – 352 с.
5. Програма селекції чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 рр. / Ю.Ф. Мельник, Д.М. Микитюк, В.Л. Пищолка та ін.; заг. ред. В.П. Бурката. – К., 2003. – 84 с.
6. Рубан Ю.Д. Учение о виде и породе в современной селекции // Генофонд пород животных и методы его использования. Мат. Международ. научно-практ. конф. – Х.: РИО ХЗВИ, 1995. – С. 32-36.
7. Українська чорно-ряба молочна порода і її вдосконалення / Г. Буюклу, Л. Іовенко, М. Буюклу, С. Тараненко, А. Носкова // Тваринництво України. – 2006. – № 10. – С. і12-14.
8. http://www.sibpatent.ru.

Рецензенти: Бугаєвський В.М., к.с.-г.н.;
Топіха В.С., д.с.-г.н., професор

© Мащенко Р.І., Розмаріца Н.С., Левченко Л.О.,
Молдованова О.О., 2009

Дата надходження статті: 12.03.09 р.